הִלְכוֹת פֶּסַח סִימָן תנז

תנז דִּין הַנְהָגַת הַחַלָּה בְּעִסַּת מַצָּה. וּבוֹ ב׳ סְעִיפִים:

א [א]מִפְּנֵי שֶׁצָּרִיךְ לְדַקְדֵּק בְּשִׁעוּר הָעִסָּה (א) שֶׁלֹּא (ח) לְהַרְבּוֹת בָּהּ מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ חִמּוּץ, * וּמוּטָב שֶׁיְּמַעֵט בָּהּ, לָכֵן טוֹב (ג) (ב) לְקָרֵב הָעִסּוֹת יַחַד בִּשְׁעַת הַפְרָשַׁת חַלָּה (ג) *)שֶׁיִּשְׁקוּ זוֹ בָּזוֹ, (ד) דְּשֶׁמָּא יֵשׁ בָּהֶם אַחַת שֶׁלֹּא הָיָה בָּהּ כַּשִּׁעוּר. (ה) [ב]וְאִם אִי אֶפְשָׁר לְהַפְרִישׁ חַלָּה בְּעוֹדָהּ עִסָּה מִפְּנֵי הַמְּהִירוּת, יַפְרִישֶׁנָּה (ו) אַחַר אֲפִיָּה מִיָּד, * שֶׁיִּתֵּן כָּל הַמַּצּוֹת (ג) [ג] (ז) בְּסַל * וְהַסַּל מְצָרְפָם לְחַלָּה, וְזֶהוּ הַדֶּרֶךְ הַיּוֹתֵר נָכוֹן.

א טור. *) (פרוש שֶׁיִּדְבְּקוּ זוֹ בָּזוֹ. בֵּית יוֹסֵף (ד״ה מפני). ב מִימְרָא דְּרַב יוֹסֵף, וּכְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר פְּסָחִים מ״ח (ע״ב).

בְּאֵר הַיטֵב

וְהָעוֹלָם נוֹהֲגִין אַף לְכַתְּחִלָּה לְהָקֵל, וְאֵין כֹּחַ לִמְחוֹת בְּיָדָם דְּיֵשׁ מַתִּירִין. וְכָתַב הַחֹק יַעֲקֹב (סק״ט) וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה לִי דְּעַל כָּל פָּנִים אִם עוֹשִׂין יוֹתֵר מִשָּׁלֹשׁ קַבִּין דְּיֵשׁ לִמְחוֹת, דְּאֶפְשָׁר בִּכְהַאי גַּוְנָא אַף דִּיעֲבַד יֵשׁ לֶאֱסֹר, וְעַל כָּל פָּנִים טוֹב לְהַזְהִיר וּלְזָרֵז וּלְמַהֵר עֲשִׂיָּתָם וְשֶׁלֹּא לְהַשְׁהוֹת בּוֹ עַד כָּאן. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) וְאִם שָׁהוּ בָּהּ שִׁעוּר מִיל קֹדֶם שֶׁיַּתְחִילוּ הָעוֹזְרִים לְסַיֵּעַ בִּשְׁעַת עֲרִיכָה אָסוּר, וְעַיֵּן בַּ״ח סוֹף סִימָן תנ״ט (ס״ג):

א (ח) **לְהַרְבּוֹת.** אֲפִלּוּ אִם יֵשׁ לוֹ עוֹזְרִים רַבִּים וְגַם שְׁנֵי תַּנּוּרִים אֲפִלּוּ הָכִי לֹא יַרְבֶּה שִׁעוּר הָעִסָּה. וְאִם הָיָה יוֹתֵר ה׳ אוֹ ו׳ בֵּיצִים אֵין קְפִידָא אֲפִלּוּ לְמַצָּה שֶׁל מִצְוָה. מַהֲרִי״ל (מנהגים), חֹק יַעֲקֹב (סק״א): (ג) **לְקָרֵב.** דִּלְכַתְּחִלָּה צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ מֵהָעִסָּה, ד׳רַאשִׁית עֲרִסֹתֵכֶם׳ כְּתִיב (במדבר טו כ). בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ואם ידוע): (ג) **בְּסַל.** וּכְלִי שֶׁאֵין לוֹ בֵּית קִבּוּל, סָפֵק אִם מִצְטָרֵף, וְאִם מְכַסֶּה הַפַּת בְּמַפָּה חֲשִׁיב כְּמוֹ כְּלִי וּמְצָרְפָן, וְכֵן יֵשׁ לִנְהֹג. ט״ז (סק״א). כָּתַב שְׁלָ״ה (נר מצוה סי׳ כ) דְּיֵשׁ לִמְחוֹת בַּכּוֹפְפִין הָעִסָּה וְלוֹקְחִין חַלָּה מִשְּׁנֵי קְצָווֹת, אֶלָּא יִקַּח מִקָּצֶה אֶחָד, וְאֶחָד יַעֲרֹךְ בְּגַלְגַּל בַּקָּצֶה הַשֵּׁנִי, שֶׁלֹּא יֻנַּח פָּנוּי. הַמִּנְהָג לְהַפְרִישׁ מִכָּל עִסָּה וְעִסָּה לְבַדָּהּ. דַּרְכֵי מֹשֶׁה (אות ב). וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּהוּא עַל פִּי הַמִּנְהָג שֶׁנּוֹהֲגִין לַעֲשׂוֹת עִסּוֹת גְּדוֹלוֹת. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״א) וְדֵי בִּבְרָכָה אַחַת לְכֻלָּן אִם לֹא הִפְסִיק בֵּינֵיהֶם בְּשִׂיחָה שֶׁלֹּא מֵעִנְיַן הַלִּישָׁה. וְעַכְשָׁיו נָהֲגוּ עַל פִּי

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [ג] **בְּסַל.** עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת בֵּית אֶפְרַיִם (או״ח) סִימָן מ״ד, מַצּוֹת שֶׁאוֹפִין וְאֵין בְּכָל עִסָּה שִׁעוּר חַלָּה וְנִתְחַיְּבוּ עַל יְדֵי צָרוּף סַל, וְשׁוּב בִּשְׁעַת הַפְרָשָׁה לֹא הָיוּ נוֹגְעִין יַחַד רַק הָיוּ חֲלוּקִים לְב׳ צִבּוּרִים, אַף עַל פִּי שֶׁלָּקַח מֵאֶחָד חַלָּה עַל הַכֹּל, יֵשׁ לוֹ לְכַתְּחִלָּה לְהַפְרִישׁ חַלָּה גַּם מִצִּבּוּר הַשֵּׁנִי בְּלֹא בְּרָכָה עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן שָׁם מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי עַל דִּבְרֵי מַהַרְשַׁ״ל (שו״ת סי׳ נח) דְּמַצְרִיךְ לִטֹּל מַצָּה שְׁלֵמָה לְחַלָּה, וְאֵין הַמִּנְהָג כֵּן, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּחֹק יַעֲקֹב (ס״ק טז) גַּם כֵּן, וּבִפְרָט בְּחַלַּת חוּץ לָאָרֶץ שַׁפִּיר דָּמֵי אַף בִּפְרוּסָה עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּחֵלֶק יוֹרֶה דֵעָה (סי׳ סט) לְלַמֵּד זְכוּת עַל מַה שֶּׁנּוֹהֲגִים אַחַר אֲפִיַּת הַמַּצּוֹת מְחַלְּקִים לַחֲלָקִים וְנוֹטְלִים כַּמָּה נָשִׁים כָּל אַחַת חַלָּה בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וְכֵן הַמִּנְהָג בַּאֲפִיַּת הַחַלּוֹת שֶׁל שַׁבָּת עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן לְעֵיל רֵישׁ סִימָן תמ״ד (סק״א) בְּעֶרֶב פֶּסַח שֶׁחָל בְּשַׁבָּת וְשָׁכַח לְהַפְרִישׁ חַלַּת לֶחֶם חָמֵץ מַה דִּינוֹ עַיֵּן שָׁם. וּבִכְנֶסֶת יְחֶזְקֵאל סוֹף סִימָן כ״ג כָּתַב שֶׁבִּשְׁנַת תפ״ז חָל עֶרֶב פֶּסַח בְּשַׁבָּת, וְדָרַשְׁתִּי בְּשַׁבָּת שֶׁלְּפָנָיו שֶׁלְּשַׁבָּת הַבָּאָה יַזְהִיר כָּל אֶחָד לְאִשְׁתּוֹ לִקַּח חַלָּה, כִּי טַעַם שֶׁאֵין אָנוּ נוֹהֲגִין לַעֲשׂוֹת הָאָמוּר בַּמִּשְׁנָה דְּבַמָּה מַדְלִיקִין (לד.), שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים צָרִיךְ אָדָם לוֹמַר כּוּ׳ עִשַּׂרְתֶּם

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

א (א) **שֶׁלֹּא לְהַרְבּוֹת בָּהּ וְכוּ׳.** כַּמְבֹאָר בַּסִּימָן שֶׁלִּפְנֵי זֶה (ס״א): (ב) **לְקָרֵב הָעִסּוֹת.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר אַחַר שֶׁלֹּשׁ עִסָּה הָרִאשׁוֹנָה, תְּהֵא מֻנַּחַת עַל הַשֻּׁלְחָן וְאֶחָד יַעֲסֹק בָּהּ עַד שֶׁיָּלוּשׁוּ עוֹד עִסָּה אַחֶרֶת, [אוֹ שֶׁיָּלוּשׁוּ שְׁתֵּי עִסּוֹת בְּבַת אַחַת בִּשְׁתֵּי עֲרֵבוֹת], וּבֵין שְׁנֵיהֶן בְּוַדַּאי יִהְיֶה שִׁעוּר חַלָּה: (ג) **שֶׁיִּשְׁקוּ זוֹ בָּזוֹ.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁיִּדְבְּקוּ הָעִסּוֹת זוֹ בָּזוֹ עַד (ח) שֶׁאִם יִתְפָּרְדוּ יִתָּלְשׁוּ אַחַת מֵחֲבֶרְתָּהּ מְעַט, וְדִבּוּק כָּזֶה מְחַשְּׁבָן לְעִיסָה אַחַת, וּכְשֶׁנִּטַּל חַלָּה מֵאַחַת (ג) סַגִּי. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּאִם הָעִסּוֹת נִלּוֹשׁוֹת קָשֶׁה, אִי אֶפְשָׁר לְדַבְּקָן בְּיַחַד אַחַר כָּךְ הַיטֵב וְאֵין כָּאן צָרוּף, וְעַל כֵּן יְצָרְפֵם עַל יְדֵי כְּלִי אוֹ עַל יְדֵי כִּסּוּי מַפָּה: (ד) **דְּשֶׁמָּא יֵשׁ וְכוּ׳.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר וְאִם כֵּן (ג) כְּשֶׁיַּפְרִישׁ חַלָּה בִּבְרָכָה תִּהְיֶה בִּרְכָתוֹ לְבַטָּלָה, (ד) וְעוֹד, דְּחָיְשִׁינַן אִם יֵשׁ אֵיזֶה מִן הָעִסּוֹת שֶׁאֵין בָּהֶן שִׁעוּר חַלָּה אִם כֵּן הַפְרָשָׁתָן לָאו כְּלוּם הוּא, וְשֶׁמָּא אַחַר כָּךְ לְאַחַר אֲפִיָּתָן יַכְנִיסֵן לְהַמַּצּוֹת בִּכְלִי אֶחָד וְיִצְטָרְפוּ, וְיִתְחַיְּבוּ בְּחַלָּה מִן הַדִּין, וְנִמְצָא אוֹכֵל טֶבֶל. וּבְמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ הָעוֹלָם לָלוּשׁ עִסּוֹת גְּדוֹלוֹת מִשִּׁעוּר חַלָּה, וּכְמוֹ שֶׁהוּבָא בְּסוֹף סִימָן שֶׁלִּפְנֵי זֶה בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ז), הֵם מַפְרִישִׁין חַלָּה (ה) מִכָּל עִסָּה וְעִסָּה בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וְנָהֲגוּ שֶׁמִּכָּל עִסָּה וְעִסָּה מַפְרֶשֶׁת אִשָּׁה אַחֶרֶת וּמְבָרֶכֶת לְעַצְמָהּ, וְאִם אָדָם אֶחָד מַפְרִישׁ לְכָל הָעִסּוֹת (ו) דֵּי בִּבְרָכָה אַחַת לְכֻלָּן אִם לֹא הִפְסִיק בֵּינְתַיִם בְּשִׂיחָה שֶׁאֵינָהּ מֵעִנְיַן הַלִּישָׁה. כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים שֶׁהַמִּנְהָג שֶׁקְּצָת נוֹהֲגִין לִכְפֹּל הָעִסָּה בִּשְׁעַת הַפְרָשָׁה כְּדֵי לְהַפְרִישׁ הַחַלָּה מִשְּׁנֵי קְצוֹתֶיהָ, הוּא מִנְהָג שֶׁאֵינוֹ נָכוֹן, וְדֵי לְהַפְרִישׁ מִקָּצֶה הָאֶחָד: (ה) **וְאִם אִי אֶפְשָׁר וְכוּ׳.** דְּאִם אֶפְשָׁר, (ז) טוֹב יוֹתֵר לְהַפְרִישׁ מִן הָעִסָּה, כְּדִכְתִיב (במדבר טו כ) ׳רֵאשִׁית עֲרִיסוֹתֵיכֶם׳, הֲרֵי דְּעִקַּר מִצְוָתָהּ לְכַתְּחִלָּה הוּא בְּשָׁעָה שֶׁהִיא עִסָּה עֲדַיִן: (ו) **אַחַר אֲפִיָּה מִיָּד שֶׁיִּתֵּן וְכוּ׳.** וְאַף בְּחַלַּת חוּץ לָאָרֶץ כֵּן, וְאַף עַל גַּב דִּבְחַלַּת חוּץ לָאָרֶץ קַיְמָא לָן (יו״ד סי׳ שכג ס״א) דְּאוֹכֵל וְהוֹלֵךְ וּמְשַׁיֵּר קְצָת לְחַלָּה, (ח) [א]הַיְנוּ בְּעִסָּה אַחַת גְּדוֹלָה אַף עַל גַּב שֶׁנִּתְחַלְּקָה אַחַר כָּךְ לְכַמָּה כִּכָּרוֹת, כֵּיוָן שֶׁתְּחִלָּתָן הָיוּ מְחֻבָּרִין מֵעִסָּה אַחַת הַקֵּלּוּ בְּחוּץ לָאָרֶץ דְּלֹא בָּעִינַן מֻקָּף וּמְחֻבָּר בִּשְׁעַת הַפְרָשָׁה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כָּאן שֶׁהֵם מֵעִסּוֹת מְחֻלָּקוֹת, אַף שֶׁהָיוּ מֻנָּחִים פַּעַם אַחַת בְּסַל, מִכָּל מָקוֹם לֹא הָוֵי כְּחִבּוּר גָּמוּר לְהָקֵל לֶאֱכֹל קֹדֶם הַפְרָשָׁה. וַאֲפִלּוּ אִם הָיָה בְּכָל עִסָּה כְּשִׁעוּר חַלָּה, גַּם כֵּן בָּעִינַן שֶׁיִּהְיֶה מִן הַמֻּקָּף בִּשְׁעַת הַפְרָשָׁה, כֵּיוָן שֶׁאֵינָם מֵעִסָּה אַחַת, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּיוֹרֶה דֵעָה סִימָן שכ״ג סָעִיף א׳ בַּהַגָּ״הּ: (ז) **בְּסַל.** וְאִם סַל גָּדוֹל,

בְּאוּר הֲלָכָה

וְכָל שֶׁכֵּן בְּעִנְיָנֵנוּ דִּבְלָאו הָכִי יֵשׁ כַּמָּה מְקִלִּין, בְּוַדַּאי יֵשׁ לִסְמֹךְ עֲלֵיהֶם, כֵּן נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי. **וְעַיֵּן בִּפְרִי חָדָשׁ שֶׁחוֹלֵק עַל הָרַמָּ״א וּמַסְכִּים לְהַמְחַבֵּר לְהָקֵל בְּדִיעֲבַד:**

א * **וּמוּטָב שֶׁיְּמַעֵט בָּהּ. עַיֵּן בְּחֹק יַעֲקֹב** (סק״א), וְהֶעְתַּקְתִּי לְעֵיל בְּסִימָן תנ״ו בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן ז׳, **דְּאִם אֵין לוֹ רַק עִסָּה אַחַת, טוֹב שֶׁלֹּא לְצַמְצֵם כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַפְקִיעַ מַחֲלָה,** וְהוּא מִסֵּפֶר הַתְּרוּמָה (הל׳ חלה סי׳ פב), וְעַיֵּן שָׁם בְּשַׁעַר הַצִּיּוּן (ס״ק י״ב):

* **שֶׁיִּתֵּן כָּל הַמַּצּוֹת בְּסַל. וְטַבְלָא שֶׁאֵין לָהּ לְבִזְבֵּז כְּגוֹן שֻׁלְחָן, סָפֵק הוּא, וְעַל כֵּן כְּשֶׁמְּצָרְפָם בִּכְלִי יִזָּהֵר שֶׁלֹּא יֵצֵא שׁוּם דָּבָר לְמַעְלָה מִדָּפְנֵי הַכְּלִי,** כֵּן אִיתָא בְּיוֹרֶה דֵעָה סִימָן שכ״ה סָעִיף א׳ בַּהַגָּ״הּ, **וְאִם יֵצֵא צָרִיךְ לְכַסּוֹתָם בְּמַפָּה [אַחֲרוֹנִים]. וּבְדִיעֲבַד אִם לֹא כִּסָּם וְלָקַח מֵעֶלְיוֹנוֹת חַלָּה עַל כָּל הַסַּל, מִסְתַּפֵּק הַפְרִי מְגָדִים** (מש״ז סק״א) **אִם מְהַנֵּי, וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי נִרְאֶה דְּאֵין לְהַחְמִיר בְּדִיעֲבַד,** אַחֲרֵי דִּבְלָאו הָכִי דַּעַת הַסְּמַ״ג (עשין קמא) לְהָקֵל דְּאֵין צָרִיךְ כִּסּוּי, דַּאֲוִיר כְּלִי מְצָרְפָן כֵּיוָן שֶׁהַכְּלִי יֵשׁ לָהּ תּוֹךְ, אַף מַה שֶּׁיּוֹצֵא לְמַעְלָה כְּמֻנָּח לְמַטָּה דָּמְיָא, וְהוּבָא דַּעְתּוֹ בְּהַגָּרָ״א שָׁם (סק״ז) עַיֵּן שָׁם:

* **וְהַסַּל מְצָרְפָם לְחַלָּה. וְהוּא הַדִּין עַל יְדֵי כִּסּוּי מַפָּה, וְהַיְינוּ שֶׁיַּנִּיחֵם בְּמַפָּה וְיָשִׂים מַפָּה זוֹ גַּם כֵּן עַל הַמַּצּוֹת מִלְמַעְלָה, וְאַף שֶׁבָּאֶמְצַע קְצָת מְגֻלּוֹת, מִצְטָרְפוֹת הַכֹּל כֵּיוָן שֶׁמִּצְדָּדִין מְכֻסִּין, עַד כָּאן לְשׁוֹן הַפְרִי מְגָדִים** (שם), וְהוּא נוֹבֵעַ מִשַּׁ״ךְ יוֹרֶה דֵעָה שָׁם (סק״ה) בְּשֵׁם מַהֲרִי״ל (מנהגים הלכות חלה), **וְסִיֵּם הַפְרִי מְגָדִים דִּלְפִי זֶה אִם מֻנָּח בְּטַבְלָא וּלְמַעְלָה בְּמַפָּה, לֹא.** וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי יֵשׁ לְעַיֵּן בְּעִקַּר הַדִּין, דְּבַסְמַ״ק (מצוה רמו, הגהות הר״פ אות א) מַשְׁמַע דִּסְתָם כִּסּוּי גַּם כֵּן מְהַנֵּי עַיֵּן שָׁם, וְכֵן בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (סק״ג) מַשְׁמַע גַּם כֵּן דְּעַל יְדֵי סְתָם כִּסּוּי מְהַנֵּי, **וְצָרִיךְ עִיּוּן לְמַעֲשֶׂה. אָכֵן בִּכְלִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ תּוֹךְ רַק שֶׁהַמַּצּוֹת בּוֹלְטִין לְמַעְלָה, בָּזֶה וַדַּאי נִרְאֶה דְּיֵשׁ לְהָקֵל עַל יְדֵי סְתָם כִּסּוּי** אַחֲרֵי דְּהַסְמַ״ג (שם) מֵקַל לְגַמְרֵי וְכַנַּ״ל. **וְדַע, דְּאִם נֵימָא דִּסְתָם כִּסּוּי מַפָּה מְהַנֵּי לְצָרֵף, הוּא הַדִּין אִם כָּפָה כְּלִי עַל הַמַּצּוֹת מְהַנֵּי גַּם כֵּן לְצָרֵף,** אָכֵן לְפִי זֶה הָא דְּאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אַף הָרוֹדֶה וְנוֹתֵן לְסַל וְכוּ׳ (מח:), הוּא לָאו דַּוְקָא, דְּהוּא הַדִּין אִם כָּפָה הַסַּל עֲלֵיהֶם:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ח) אַחֲרוֹנִים: (ג) **וְיֵשׁ שֶׁנּוֹהֲגִין שֶׁחוֹתְכִין מִשְׁתֵּי הָעִסּוֹת בְּיַחַד, וְלִכְאוֹרָה הוּא לְמוֹתָר,** וְכָתַב בְּחֹק יַעֲקֹב (סק״ד) שֶׁאֶפְשָׁר הַטַּעַם מִשּׁוּם שֶׁלִּפְעָמִים הָעִסּוֹת קָשׁוֹת וְאֵינָם נִדְבָּקִים הֵיטֵב, וְעַל יְדֵי חֹזֶק הַחִתּוּךְ מִשְּׁנֵיהֶם בְּיַחַד נִדְבָּקִים אָז בְּיַחַד: (ג) לְבוּשׁ וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (ד) ט״ז (סק״ב) בְּשֵׁם הָרֹא״שׁ (ביצה פ״א סי׳ יג): (ה) דַּרְכֵי מֹשֶׁה (אות ב) וְהֶעְתִּיקוּהָ הָאַחֲרוֹנִים: (ו) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (ז) בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ואם ידוע) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (ח) חֹק יַעֲקֹב (סק״ו):

ליקוטי דברי הרב: א] בשו״ע הרב (סי״א) פסק להלכה שגם בב׳ עיסות יכול לאכול ואח״כ להפריש, אבל טוב לחוש לכתחילה לתרום ממצות אלו מן המוקף אף שהיו כבר מצורפים בכלי, עיי״ש.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת פֶּסַח סִימָן תנז

ג מִשְׁנָה פְּסָחִים מ״ו (ע״א), וּכְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַסְכָּמַת הַפּוֹסְקִים.

הַגָּהּ: וְאִם הָיָה בּוֹ שִׁעוּר חַלָּה (ח) וְשָׁכַח לְהַפְרִישׁ, יַפְרִישׁ (ט) אַחַר כָּךְ, (י) וַאֲפִלּוּ צֵרוּף סַל (ד) [ד] לֹא צָרִיךְ. וְאִם לָקַח מִמִּקְצָת הָעִסּוֹת, וּמִמִּקְצָת לֹא לָקַח, וְנִתְעָרְבוּ, צָרִיךְ לִקַּח חַלָּה (יא) מִכָּל אַחַת וְאַחַת, אוֹ יָלוּשׁ עִסָּה אַחֶרֶת (יב) וְיִקַּח מִמֶּנָּה גַּם כֵּן עַל אוֹתָן שֶׁנִּתְעָרְבוּ. (יג) וְאִם מַכִּיר מַצָּה אַחַת שֶׁחַיֶּבֶת בְּחַלָּה, נוֹטֵל מִמֶּנָּה עַל הָאֲחֵרוֹת (הגהות מיימוני פרק ג׳ (הל׳ יו״ט, אות ה) ומרדכי ריש פרק אלו עוברין (סי׳ תקנז) ובית יוסף (ד״ה אפילו) בשם תוספות פרק קמא דביצה (ט. ד״ה גלגל): ב הַלָּשׁ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

כו׳, מִשּׁוּם דְּחַלַּת חוּץ לָאָרֶץ יֵשׁ לָהּ תַּקָּנָה שֶׁאוֹכֵל וּמְשַׁיֵּר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּעֶרֶב פֶּסַח שֶׁחָל בְּשַׁבָּת אֵין תַּקָּנָה עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן תמ״ד (שם) דְּיֵשׁ תִּקּוּן בְּדִיעֲבַד, מִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה מִיהַת יֵשׁ לִזָּהֵר בָּזֶה: [ד] לֹא צָרִיךְ. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב שֶׁהֵבִיא מַהַלְּבוּשׁ, וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּהוּ זוּטָא (סק״ד) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ד) עַל דִּבְרֵי הַלְּבוּשׁ בָּזֶה, וּבְפָנִים מְאִירוֹת חֵלֶק ב׳ סִימָן קע״ז כָּתַב שֶׁטָּעוּת סוֹפֵר בַּלְּבוּשׁ, וְצָרִיךְ לוֹמַר יִקַּח פְּרוּסָה קְטַנָּה מִן הַבְּצוּעָה וְיִשְׁמֹר אוֹתָהּ לְחֹל הַמּוֹעֵד וִיבָרֵךְ לְהַפְרִישׁ חַלָּה וְשׁוֹרְפָהּ בְּחֹל הַמּוֹעֵד, עַיֵּן שָׁם:

בְּאֵר הֵיטֵב

הָרֹב לְהַפְרִישׁ מִכָּל עִסָּה וְעִסָּה אִשָּׁה אַחֶרֶת וּמְבָרֶכֶת לְעַצְמָהּ. וּלְעִנְיַן הַבְּרָכָה אֵין חִלּוּק בֵּין פֶּסַח לִשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה. דַּרְכֵי מֹשֶׁה (סק״א) וְט״ז יוֹרֶה דֵעָה סִימָן שכ״ח (סק״א) עַיֵּן שָׁם. וּבַדְּרִישָׁה יוֹרֶה דֵעָה שָׁם (סק״ב) כָּתַב טַעַם לְהַנּוֹהֲגִין לוֹמַר בְּפֶסַח תְּרוּמָה חַלָּה מַצָּה מִן הָעִסָּה עַיֵּן שָׁם. וְגַם נָתַן טַעַם לְמַה שֶּׁנּוֹהֲגִין לַעֲשׂוֹת הַחַלָּה תְּחִלָּה כְּעֵין מַצָּה וְאַחַר כָּךְ מַשְׁלִיכָהּ לָאוּר, וּמְסַיֵּם שָׁם שֶׁבְּבֵית (מַהַרְשַׁ״ל) [מַהַרַ״ש] (מנהגי מהר״ש סי׳ רפג) נָהֲגוּ לְשָׂרְפָהּ בְּלִי תִּקּוּן, וְכֵן כָּתַב מַטֵּה מֹשֶׁה (סי׳ תקפד). וְאִם נָפְלָה הַחַלָּה לְתוֹךְ הַתַּבְשִׁיל רוֹתֵחַ, הִנֵּה מִלְּבַד דִּין תַּעֲרוֹבוֹת חַלָּה שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּיוֹרֶה דֵעָה סִימָן שכ״ד, יֵשׁ לָדוּן בָּזֶה דִּין אִסּוּר חָמֵץ עַיֵּן סִימָן תנ״ד סָעִיף ג׳. וְהַחֹק יַעֲקֹב (סי׳ תנד סק״ד) בְּשֵׁם חָמִיו כָּתַב שֶׁהוֹרָה שֶׁמֻּתָּר בַּהֲנָאָה, אוֹ לְקַיְּמוֹ עַד אַחַר פֶּסַח עַיֵּן שָׁם: (ד) לֹא צָרִיךְ. אֲבָל צָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם מֻנָּחִים לְפָנָיו, אַף דְּקַיְמָא לָן חַלַּת חוּץ לָאָרֶץ אוֹכֵל וְהוֹלֵךְ וְאַחַר כָּךְ מַפְרִישׁ, מִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה בָּעֵי שֶׁיְּהֵא מִן הַמֻּקָּף. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג). וְחֹק יַעֲקֹב (סק״ח) כָּתַב דְּאֵין צָרִיךְ מִן הַמֻּקָּף, דְּחַלַּת חוּץ לָאָרֶץ אוֹכֵל וְהוֹלֵךְ וְאַחַר כָּךְ מַפְרִישׁ, וְעַיֵּן אַחֲרוֹנִים. כָּתַב בְּמַטֵּה מֹשֶׁה (סי׳ תקפח) וּמִנְהָגִים (דיני הגעלה ולישה) וּלְבוּשׁ (ס״ב), אִם שָׁכַח לְהַפְרִישׁ מִן הָעִסּוֹת שֶׁל מַצַּת הַמִּצְוָה, יָכוֹל לְהַמְתִּין עַד הַלַּיְלָה כְּדֵי שֶׁיַּנִּיחֵם כֵּן שְׁלֵמוֹת עַל הַקְּעָרָה, וּכְשֶׁיִּבְצַע מַצָּה הַשְּׁנִיָּה לִשְׁנַיִם לִשְׁמֹר חֶצְיָהּ לַאֲפִיקוֹמָן, אָז יַנִּיחַ הַשְּׁתֵי מַצּוֹת הַשְּׁלֵמוֹת וּשְׁנֵי הַשְּׁבָרִים בִּכְלִי לְצָרְפָם וִיכַסֵּם, וְיִקַּח פְּרוּסָה קְטַנָּה מִן הַבְּצוּעָה, וּמְבָרֵךְ לְהַפְרִישׁ חַלָּה וְיִשְׁמֹר לְחֹל הַמּוֹעֵד. [מֻתָּר לַהֲנוֹת בְּעֵת שְׂרֵפָתָהּ, מַהֲרִי״ל (מנהגים הל׳ חלה), אֶלָּא שֶׁסִּיֵּם וּמִכָּל מָקוֹם נָכוֹן לַעֲשׂוֹת מְדוּרָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ]. וְשׁוֹרְפִין בְּחֹל הַמּוֹעֵד. וְנִרְאֶה לִי שֶׁטּוֹב יוֹתֵר שֶׁיִּבְצַע מִמֶּנָּה תְּחִלָּה פְּרוּסָה קְטַנָּה מִיָּד בַּיּוֹם שֶׁמָּא יַחֲזֹר וְיִשְׁכַּח, דְּהָא בְּלָאו הָכִי יִבְצָעֶנָּה בְּלֹא בְּרָכָה עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכָתַב הַחֹק יַעֲקֹב (סק״ט) וְכֵן רָאוּי לִנְהֹג שֶׁלֹּא לְהַמְתִּין עַד הַלַּיְלָה, דְּהָא בְּלָאו הָכִי עִסָּה שֶׁנִּלּוֹשָׁה מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב אָסוּר לְהַפְרִישׁ מִמֶּנּוּ בְּיוֹם טוֹב כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר סִימָן תק״ו (ס״ג)

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

צָרִיךְ (ט) לְקָרְבָם שֶׁיִּגְּעוּ זֶה בָּזֶה. אָכֵן אִם יֵשׁ בְּכָל עִסָּה שִׁעוּר חַלָּה, דְּפָסַק הָרַמָ״א לְקַמֵּיהּ דְּאֵין צָרִיךְ צֵרוּף סַל, הוּא הַדִּין נְגִיעָה (י) לַהֲדָדֵי לֹא צָרִיךְ, בֵּין כְּשֶׁהֵם מֻנָּחִים בְּסַל (יא) בֵּין כְּשֶׁהֵם מֻנָּחִים בְּבַיִת, דְּהַבַּיִת מְצָרְפָן וְיָכוֹל לְהַפְרִישׁ מִזֶּה עַל זֶה. וְזֶהוּ דַּוְקָא כְּשֶׁהֵם מֻנָּחִים בְּלֹא כֵּלִים, (יב) אֲבָל אִם הֵם מֻנָּחִים בְּכֵלִים צָרִיךְ לְקָרֵב הַכֵּלִים לַהֲדָדֵי, וְיִהְיוּ פְּתוּחִים לְמַעְלָה [דְּאִם הֵם סְתוּמִים (יג) אֲפִלּוּ הֵם מְקֹרָבִים לֹא מְהַנֵּי]. וְכָל זֶה כְּשֶׁיֵּשׁ בְּכָל עִסָּה שִׁעוּר חַלָּה, אֲבָל אִם אֵין בְּכָל עִסָּה שִׁעוּר חַלָּה וּצְרִיכִינַן לְצֵרוּף, (יד) אֵין לְהָקֵל אַף שֶׁהַכֵּלִים פְּתוּחִים וּמְקֹרָבִים לַהֲדָדֵי, אֶלָּא אִם כֵּן יַנִּיחֵם בְּתוֹךְ סַל אֶחָד אוֹ שֶׁיְּכַסֶּה עֲלֵיהֶם בְּמַפָּה. וְעַיֵּן בֵּאוּר הֲלָכָה (ד״ה שיתן ד״ה והסל): (ח) וְשָׁכַח לְהַפְרִישׁ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר (טו) בְּעוֹדָהּ עִסָּה, דִּלְכַתְּחִלָּה נָכוֹן יוֹתֵר לְהַפְרִישׁ מִן הָעִסָּה וּכְדִלְעֵיל בְּסָעִיף קָטָן ה׳: (ט) אַחַר כָּךְ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר אַחַר הָאֲפִיָּה: (י) וַאֲפִלּוּ צֵרוּף סַל וְכוּ׳. כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בְּכָל אַחַת כַּשִּׁעוּר, יוּכַל לְהַפְרִישׁ מִמַּצּוֹת עִסָּה אַחַת עַל הַכֹּל, (טז) וְרַק בָּעִינַן שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל מֻנָּח לְפָנָיו (יז) בַּבַּיִת וּכְדִלְעֵיל בְּסָעִיף קָטָן ז׳. וְאִם לֹא הָיָה לוֹ כִּי אִם עִסָּה אַחַת, אַף שֶׁנִּתְחַלְּקָה לְכַמָּה מַצּוֹת, כֵּיוָן שֶׁנִּלּוֹשָׁה מִתְּחִלָּה בְּיַחַד, יָכוֹל לְהַפְרִישׁ מֵאַחַת עַל שְׁאָר הַמַּצּוֹת אַף שֶׁאֵינָם לְפָנָיו, דְּבִכְגוֹן זֶה אֵין צָרִיךְ מִן הַמֻּקָּף בְּחַלַּת חוּץ לָאָרֶץ, וּכְדִלְעֵיל בְּסָעִיף קָטָן ו׳ עַיֵּן שָׁם. אִם שָׁכַח לְהַפְרִישׁ חַלָּה בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב וְנִזְכַּר בְּיוֹם טוֹב, אִם לֹא הָיָה שִׁעוּר חַלָּה בְּכָל עִסָּה וְנִצְטָרְפוּ בִּכְלִי בְּיַחַד בְּיוֹם טוֹב, דְּאָז בָּא חִיּוּב הַחַלָּה בְּיוֹם טוֹב, דַּעַת כַּמָּה (יח) אַחֲרוֹנִים דְּמֻתָּר לְהַפְרִישׁ חַלָּה (יט) בְּיוֹם טוֹב, אֲבָל אִם נִצְטָרְפוּ בִּכְלִי קֹדֶם יוֹם טוֹב, אוֹ שֶׁהָיָה בְּכָל עִסָּה שִׁעוּר חַלָּה, שֶׁאָז בָּא הַחִיּוּב חַלָּה קֹדֶם יוֹם טוֹב, אָסוּר לְהַפְרִישׁ חַלָּה בְּיוֹם טוֹב, אֶלָּא אִם מִנְכַּר מַצּוֹתֶיהָ שֶׁל כָּל עִסָּה וְעִסָּה בִּפְנֵי עַצְמָהּ, מֻתָּר לֶאֱכֹל כָּל מַצּוֹתֶיהָ שֶׁל הָעִסָּה (כ) וּלְשַׁיֵּר מֵאַחַת מִמַּצּוֹתֶיהָ מְעַט עַל סְמַךְ שֶׁיַּפְרִישׁ מִמֶּנָּה בְּחֹל הַמּוֹעֵד מְעַט לְשֵׁם חַלָּה וְיִשְׁרְפֶנָּה, (כא) אֲבָל אִם נִתְעָרְבוּ הַמַּצּוֹת, צָרִיךְ לְשַׁיֵּר מִכָּל מַצָּה וּמַצָּה מְעַט, וְאַחַר יוֹם טוֹב יְצָרֵף כָּל הַחֲתִיכוֹת בִּכְלִי אֶחָד וְיִקַּח חַלָּה מִן חֲתִיכָה אַחַת (דְּהַיְנוּ שֶׁיַּפְרִישׁ מִמֶּנָּה מְעַט) (כב) עַל כֻּלָּן. אוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה בְּאֹפֶן זֶה, שֶׁיָּלוּשׁ וְיֹאפֶה עִסָּה קְטַנָּה פָּחוֹת מִכַּשִּׁעוּר בְּיוֹם טוֹב, וִיצָרְפֵם עִם הַמַּצּוֹת בְּסַל אֶחָד כְּדֵי שֶׁיִּתְחַיֵּב בְּחַלָּה, וְאַחַר כָּךְ יָכוֹל לְהַפְרִישׁ מֵעִסָּה זוֹ עַל כֻּלָּם, כֵּיוָן דְּחִיּוּב שֶׁל עִסָּה זוֹ בָּא עַתָּה בְּיוֹם טוֹב, רַשַּׁאי לְהַפְרִישׁ מִמֶּנָּה בְּיוֹם טוֹב. (כג) וַאֲפִלּוּ לֹא הָיָה בְּכָל עִסָּה כַּשִּׁעוּר וְנִצְטָרְפוּ כָּל הַמַּצּוֹת בִּכְלִי אֶחָד קֹדֶם יוֹם טוֹב, גַּם כֵּן נָכוֹן לַעֲשׂוֹת תַּקָּנָה זוֹ. וּלְכַתְּחִלָּה כֹּל שֶׁהֻזְכַּר קֹדֶם לַיְלָה, (כד) יַפְרִישׁ תֵּכֶף חַלָּה וְלֹא יַנִּיחַ לְהַפְרִישׁ בְּיוֹם טוֹב: (יא) מִכָּל אַחַת וְאַחַת. דְּאִם יִקַּח מֵאַחַת, יֵשׁ לָחֹשׁ שֶׁמָּא זוֹ מֵאוֹתָהּ שֶׁכְּבָר נִפְטְרָה, וְאִם כֵּן הָוֵי לֵיהּ מִן הַפְּטוֹר עַל הַחִיּוּב: (יב) וְיִקַּח מִמֶּנָּה וְכוּ׳. רְצוֹנוֹ לוֹמַר (כה) שֶׁיְּכַוֵּן בְּהַפְרָשָׁתוֹ לִפְטֹר אֶת כָּל הָעִסּוֹת הַחַיָּבוֹת, וְצָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּן מֻנָּחִין לְפָנָיו בְּבַיִת אֶחָד וְכַנַּ״ל בְּסָעִיף קָטָן ז׳: (יג) וְאִם מַכִּיר וְכוּ׳.

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ט) בַּ״ח (ס״ב) וְהַגְּרָ״א בְּיוֹרֶה דֵעָה סִימָן שכ״ה (סק״ג), וְכֵן הִסְכִּים הַחֹק יַעֲקֹב (סק״ז) לְמַעֲשֶׂה, (אַף דִּבְטַ״ז (סק״ב) הֵקֵל בָּזֶה, מִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה בְּוַדַּאי נָכוֹן לִנְהֹג כֵּן): (י) מְקוֹר חַיִּים (חידושים סק״ה): (יא) הַגְּרָ״א שָׁם (סק״ח): (יב) שָׁם: (יג) דְּזֶה לֹא מִיקְרֵי מֻקָּף. וְדַוְקָא לְכַתְּחִלָּה, אֲבָל בְּדִיעֲבַד אֲפִלּוּ כָּל כְּלִי מֻנָּח בְּבַיִת אַחַר וְהִפְרִישׁ מִזֶּה עַל זֶה מְהַנֵּי, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בְּכָל עִסָּה כַּשִּׁעוּר, דְּעִנְיַן מֻקָּף הוּא רַק מִצְוָה לְכַתְּחִלָּה כַּמְבֹאָר בְּיוֹרֶה דֵעָה סִימָן שכ״ה: (יד) דְּמַה שֶׁהַכֵּלִים מְקֹרָבִים לַהֲדָדֵי לֹא עָדִיף מִנְּגִיעָה, וּנְגִיעָה בְּלֹא צֵרוּף סַל לֹא מְהַנֵּי, דְּהָא בָּעִינַן דַּוְקָא עַד שֶׁיִּשְׁקוּ זוֹ בָּזוֹ אֲבָל לֹא בִּנְגִיעָה בְּעָלְמָא. וּמַה שֶּׁמִּסְתַּפְּקִים הַתּוֹסָפוֹת (נדה ז. ד״ה ומקפת) אִם מְהַנֵּי נְגִיעָה בְּלֹא צֵרוּף סַל, הַיְינוּ רַק לְעִנְיַן דִּין מֻקָּף, אֲבָל לְעִנְיַן צֵרוּף הֵיכָא דְּלֹא הָיָה כַּשִּׁעוּר, פָּשׁוּט דְּלֹא מְהַנֵּי: (טו) דַּרְכֵי מֹשֶׁה (אות ב): (טז) הַגְּרָ״א בְּכָאן, וּבְיוֹתֵר בְּיוֹרֶה דֵעָה סִימָן שכ״ה סָעִיף ב׳ (סק״ח) עַיֵּן שָׁם, וְכֵן הִסְכִּים בְּחֹק יַעֲקֹב בְּסָעִיף קָטָן ו׳ לְחַלֵּק בֵּין עִסָּה אַחַת לִשְׁתֵּי עִסּוֹת וּכְדַעַת הַבַּ״ח (ס״ד). אֶלָּא דִּבְפֵרוּשׁ דִּבְרֵי הָרַמָ״א אֵינָם שָׁוִין, דְּמַהַגְּרָ״א מַשְׁמַע שֶׁמְּפָרְשׁוֹ בִּשְׁתֵּי עִסּוֹת וּמַפְרִישׁ מֵאַחַת עַל חֲבֵרוֹ, וּמֵחֹק יַעֲקֹב בְּסָעִיף קָטָן ח׳ מַשְׁמַע שֶׁמְּפָרְשׁוֹ בְּעִסָּה אַחַת שֶׁנִּתְחַלְּקָה לְכַמָּה מַצּוֹת, וּבְדִינָא אֵינָם מְחֻלָּקִין. וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג) בְּפֵרוּשׁ דִּבְרֵי הָרֹא״ש (פ״ג סי׳ ו), וְהַחֹק יַעֲקֹב חוֹלֵק עָלָיו בְּסָעִיף קָטָן ו׳, וְהַבַּאֵר הֵיטֵב רֵישׁ סָעִיף קָטָן ד׳ עִרְבֵּב הַדְּבָרִים: (יז) עַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵעָה שָׁם בְּהַגְּרָ״א: (יח) חֹק יַעֲקֹב (סק״ט), וְהָעְתִּיקוֹ הַגְּרַ״ז (סי״א) וּמְקוֹר חַיִּים (חידושים סק״ו). וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ד) מְפַקְפֵּק עָלָיו וְכֵן בְּבִגְדֵי יֶשַׁע (על מג״א סוף סק״ג): (יט) דְּהָוֵי כְּאִלּוּ נִלּוֹשׁ בְּיוֹם טוֹב. וְאִם חָל יוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח בְּשַׁבָּת לֹא שַׁיָּךְ זֶה [פְּרִי מְגָדִים (משׁ״ז סק״ז)]: (כ) פּוֹסְקִים. וְכֵן יַעֲשֶׂה בְּכָל עִסָּה וְעִסָּה: (כא) מְקוֹר חַיִּים (שם), וּדְבָרָיו נוֹבְעִין מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָפוֹת בֵּיצָה דַּף ט׳ (ע״א ד״ה גלגל). וּבְבֵית מֵאִיר מְפַקְפֵּק עַל דִּבְרֵיהֶם, וְדַעְתּוֹ דְּצָרִיךְ אַחַר הַפֶּסַח לְהַפְרִישׁ חַלָּה בִּפְנֵי עַצְמָהּ מִכָּל חֲתִיכָה שֶׁשִּׁיֵּר, דְּהַיְינוּ שֶׁיְּצָרֵף בְּסַל אֶחָד כָּל הַחֲתִיכוֹת עִם הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁיֵּשׁ לוֹ, וְיִקַּח מִכָּל פְּרוּסָה חֲתִיכָה לְחַלָּה, וּבָזֶה יִפָּטְרוּ כָּל הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁלְּפָנָיו. אַךְ כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ מְקִלִּין עוֹד יוֹתֵר [דְּכֵיוָן שֶׁנִּצְטָרְפוּ דַּי אִם מְשַׁיֵּר רַק חֲתִיכָה אַחַת לִפְרֹשׁ מִמֶּנָּה אַחַר כָּךְ], דַּי לָנוּ אִם נַחְמִיר כְּדַעַת הַתּוֹסָפוֹת: (כב) וְאִם יֵשׁ לוֹ גַּם שְׁלֵמוֹת, יְכַוֵּן בְּהַפְרָשָׁתוֹ לִפְטֹר גַּם אוֹתָם, וְרַק שֶׁיִּהְיוּ מֻנָּחִין יַחַד לְפָנָיו: (כג) כֵּן מַשְׁמַע מִמְּקוֹר חַיִּים (ביאורים סק״א), וְאַף דִּבְטַ״ז (סק״ב) מֵקֵל בָּזֶה דְּהָוֵי כְּעִסָּה אַחַת, הַחֹק יַעֲקֹב (סק״ו) חוֹלֵק עָלָיו: (כד) אַחֲרוֹנִים: (כה) הַגְּרַ״ז (סט״ז):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת פֶּסַח סִימָן תנז תנח

עִסָּה בְּיוֹם טוֹב שֶׁל פֶּסַח, (ה) (יד) לֹא יִקְרָא שֵׁם לַחַלָּה עַד שֶׁתֵּאָפֶה, שֶׁאִם יִקְרָא לָהּ שֵׁם (טו) אֵינוֹ רַשַּׁאי (ו) לֶאֱפוֹתָהּ, וְאִם יַנִּיחֶנָּה כָּךְ (טז) תַּחְמִיץ, (יז) וְאֵינוֹ רַשַּׁאי (ז) לְשָׂרְפָהּ בְּיוֹם טוֹב. [ד]וְאִם שָׁכַח וְקָרָא לָהּ שֵׁם, (יח) יְטִילֶנָּה (ח) (יט) לְצוֹנֵן וְיִמְנָעֶנָּה מִלְּהַחְמִיץ. הַגָּהּ: (כ) וְאִם יֵשׁ כֹּהֵן (ט) [ט] קָטָן שֶׁלֹּא רָאָה קֶרִי (כא) אוֹ גָּדוֹל (י) שֶׁטָּבַל לְקִרְיוֹ, מֻתָּרִים לֶאֱפוֹת הַחַלָּה בִּשְׁבִילוֹ (טור). וְיֵשׁ אוֹמְרִים (כב) שֶׁאֵין מַאֲכִילִין חַלָּה בַּזְּמַן הַזֶּה לְשׁוּם (יא) כֹּהֵן (מהר״י ווייל (סי׳ קנג)). יֵשׁ אוֹמְרִים דְּמֻתָּר (כג) בְּיוֹם טוֹב לָלוּשׁ (יג) פָּחוֹת מִכַּשִּׁעוּר כְּדֵי לִפְטֹר עַצְמוֹ מִן הַחַלָּה (ר״ן ריש פרק אלו עוברין (יד. ד״ה ר׳ אליעזר)):

ד הָרֹא״שׁ שָׁם (פ״ג סי׳ ו) בְּשֵׁם רַבֵּנוּ תָּם (מו. תוד״ה תטיל).

תנח מִצְוָה לָלוּשׁ הַמַּצָּה בְּעֶרֶב פֶּסַח. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א (א) [א]נוֹהֲגִים שֶׁלֹּא לָלוּשׁ (ב) מַצַּת מִצְוָה בְּעֶרֶב פֶּסַח (ג) עַד אַחַר

א טוּר בְּשֵׁם אֲבִי הָעֶזְרִי (סי׳ תנב) עַל פִּי הַיְרוּשַׁלְמִי (פרק ב ה״ד).

בְּאֵר הַיטֵב

עַיֵּן שָׁם. [וְאִם לֹא הָיָה בָּהּ כַּשִּׁעוּר וְאִם כֵּן בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב לֹא הָיָה חַיָּב בְּחַלָּה כְּלָל אֶלָּא דִּבְיוֹם טוֹב עַל יְדֵי צֵרוּף נִתְחַיְּבוּ, וַדַּאי דְּיַפְרִישׁ מִמֶּנָּה בְּיוֹם טוֹב]: ב (ה) לֹא יִקְרָא. אֶלָּא יִקְרָאֶנָּה קוּכִי״ן בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז. מַהֲרִי״ל (מנהגים הל׳ חלה). וְנִרְאֶה לִי דְּלֵיכָא קְפִידָא אֶלָּא כְּשֶׁבְּעָלָיו קוֹרֵא לָהּ שֵׁם, אֲבָל בְּאַחַר אַף עַל פִּי שֶׁקּוֹרֵא לָהּ שֵׁם לֵית לָן בָּהּ, דְּאֵין לוֹ רְשׁוּת לִתְרֹם. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד): (ו) לֶאֱפוֹתָהּ. שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ רְאוּיָה לַאֲכִילָה: (ז) לְשָׂרְפָהּ. שֶׁאֵין שׁוֹרְפִין קָדָשִׁים בְּיוֹם טוֹב: (ח) לְצוֹנֵן. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ו) וְצָרִיךְ עִיּוּן אִם יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל זֶה בַּזְּמַן הַזֶּה שֶׁגַּם הַצּוֹנְנִין שֶׁעוֹמְדִים מְעַט בַּבַּיִת מִתְחַמְּמִין עַיֵּן שָׁם. וְהַחֹק יַעֲקֹב (ס״ק יא) מַתִּיר בִּפְשִׁיטוּת. [וּפְרִי חָדָשׁ סִיֵּם וּמִתְחַמְּמִין קְצָת וְיַחֲלִיפֵם, וְעַיֵּן יוֹרֶה דֵעָה סִימָן ל״ו (סט״ו)]: (ט) קָטָן. פָּחוֹת מִתֵּשַׁע שָׁנִים. דַּרְכֵי מֹשֶׁה (הארוך אות ב). מְרַבֵּנוּ יְרֻחָם (נתיב ה ח״ג). וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ז) פֵּרוּשׁוֹ דְּאָמְרִינַן מִסְּתָמָא לֹא רָאָה קֶרִי, אֲבָל אִי יָדְעִינַן דְּרָאָה קֶרִי אֲפִלּוּ הוּא בֶּן יוֹמוֹ הוּא טָמֵא לְקִרְיוֹ עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְאִשְׁתְּמִיטְתָּא לֵיהּ סוּגְיָא דְּשַׁ״ס רֵישׁ פֶּרֶק בְּנוֹת כּוּתִים (נדה לב:) וְהָרַמְבַּ״ם לְהָדְיָא פֶּרֶק ה׳ מֵהִלְכוֹת אֲבוֹת הַטֻּמְאָה (ה״ב), דְּפָחוֹת מִבֶּן תֵּשַׁע אֲפִלּוּ שָׁכַב אֵצֶל אִשָּׁה וְרָאָה קֶרִי אֵינוֹ מְטַמְּאָהּ. חֹק יַעֲקֹב (ס״ק יב): (י) שֶׁטָּבַל. נִרְאֶה לִי דְּאִם רָאָה אַחַר כָּךְ מַיִם חֲלוּקִים אוֹ עֲכוּרִים טָמֵא, לָכֵן יֹאכַל תֵּכֶף אַחַר הַטְּבִילָה וְלֹא יָטִיל מַיִם בֵּינְתַיִם, וְעַיֵּן סִימָן תר״ו (סק״ח). מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ח): (יא) כֹּהֵן. שֶׁאֵין מַחֲזִיקִין אוֹתוֹ בְּכֹהֵן וַדַּאי דְּדִילְמָא נִתְחַלֵּל. רַשַּׁ״ל (ים של שלמה ב״ק פ״ה סי׳ לה) וּמַהֲרִי״ל (שם). וְעַיֵּן בְּשַׁ״ךְ יוֹרֶה דֵעָה סִימָן שכ״ב (סק״ט) שֶׁכָּתַב שֶׁבְּפֶסַח נוֹהֲגִין לִתֵּן לְכֹהֵן קָטָן מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּכָל הַשָּׁנָה, וְעַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ט) הַטַּעַם. וּבִמְדִינוֹת אֵלּוּ רָאִיתִי לִנְהֹג לִשְׂרֹף הַחַלָּה בְּלֵשׁ בְּעֶרֶב פֶּסַח אוֹ בְּחֹל הַמּוֹעֵד, וּבְיוֹם טוֹב אֵינוֹ קוֹרֵא שֵׁם עַד אַחַר אֲפִיָּה שֶׁהִיא הַיּוֹתֵר נָכוֹן. חֹק יַעֲקֹב (ס״ק טו): (יג) פָּחוֹת. וְכָתַב הַטַּ״ז (סק״ז), וְתוּ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ב [ט] קָטָן. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן בִּשְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק א׳ סִימָן כ״ב שֶׁהָרַב מַהֲרִי״ל בֶּן הַגָּאוֹן בַּעַל הַמְחַבֵּר שַׁעַר אֶפְרַיִם כָּתַב לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם, וְהוּא זַ״ל חָזַר וְהֵשִׁיב לוֹ שֶׁדְּבָרָיו בְּחֹק יַעֲקֹב (ס״ק יב) נְכוֹנִים, וּבְסֵפֶר חֹק יוֹסֵף (ס״ק יא) דָּחָה דִּבְרֵי הַשְּׁבוּת

מַשְׁנָה בְּרוּרָה

רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁהִיא מֵעִסָּה שֶׁלֹּא הֻפְרַשׁ עֲדַיִן חַלָּתָהּ מִמֶּנָּה: ב (יד) לֹא יִקְרָא שֵׁם. רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁאִם רוֹצֶה לְהַפְרִישׁ עוּגָה קְטַנָּה לְחַלָּה, צָרִיךְ לִזָּהֵר שֶׁלֹּא יִקְרָא לָהּ שֵׁם חַלָּה קֹדֶם אֲפִיָּתָהּ, (כו) אֶלָּא יִקְרָאֶנָּה עוּגָה אוֹ מַצָּה, [וְגַם שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁתָּחוּל עָלֶיהָ קְדֻשַּׁת חַלָּה עַד אַחַר אֲפִיָּתָהּ, דִּקְדֻשַּׁת תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת הוּא עַל יְדֵי דִּבּוּר אוֹ מַחֲשָׁבָה לְבַד, כַּמְבֹאָר בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ יוֹרֶה דֵעָה סִימָן של״א (סמ״ו)]. (כז) וְאִם אֵינוֹ רוֹצֶה כְּלָל לֶאֱפוֹת עוּגָה מְיֻחֶדֶת בִּשְׁבִיל חַלָּה, אֶלָּא יֹאפֶה סְתָם וְאַחַר כָּךְ יַפְרִישׁ מַצָּה אַחַת אוֹ חֲתִיכָה אַחַת מִמַּצָּה עַל כֻּלָּם בִּשְׁבִיל חַלָּה, גַּם כֵּן שַׁפִּיר דָּמֵי. וְאֹפֶן הַהַפְרָשָׁה לְאַחַר אֲפִיָּה, כְּבָר נִתְבָּאֵר לְעֵיל בְּסָעִיף קָטָן ז׳: (טו) אֵינוֹ רַשַּׁאי לֶאֱפוֹתָהּ. כֵּיוָן שֶׁאֵין בַּאֲפִיָּה זוֹ צֹרֶךְ אֹכֶל נֶפֶשׁ. (כח) וְדַוְקָא כְּשֶׁבְּעָלָיו קָרְאוּ לָהּ שֵׁם, אֲבָל בְּאַחַר אַף עַל פִּי שֶׁקּוֹרֵא לָהּ שֵׁם לֵית לָן בָּהּ, דְּאֵין לְאַחַר רְשׁוּת לִתְרֹם. וּלְעִנְיַן מְשָׁרֶתֶת בַּבַּיִת, עַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵעָה סִימָן שכ״ח (ס״ג) בָּאַחֲרוֹנִים שָׁם: (טז) תַּחְמִיץ. וְאַף עַל גַּב דְּהֶקְדֵּשׁ הוּא וְאֵינוֹ שֶׁלּוֹ, מִכָּל מָקוֹם עוֹבֵר בְּ׳בַל יֵרָאֶה׳, (כט) הוֹאִיל וְאִי בָּעֵי מִתְּשִׁיל עֲלֵהּ וְהָוֵי חֻלִּין: (יז) וְאֵינוֹ רַשַּׁאי וְכוּ׳. פֵּרוּשׁ, דְּלִשְׂרֹף מִיָּד קֹדֶם שֶׁתַּחְמִיץ גַּם כֵּן אֵינוֹ יָכוֹל, דְּאֵין שׁוֹרְפִין קָדָשִׁים בְּיוֹם טוֹב: (יח) יְטִילֶנָּה וְכוּ׳. אֲבָל לְכַתְּחִלָּה לֹא יִסְמֹךְ עַל עֵצָה זוֹ לִקְרוֹת שֵׁם חַלָּה בְּעוֹדָהּ עִסָּה וְלַהֲטִילָהּ לְצוֹנֵן, (ל) דְּחָיְשִׁינַן שֶׁמָּא לֹא יִזָּהֵר יָפֶה שֶׁיִּהְיוּ הַמַּיִם צוֹנְנִים: (יט) לְצוֹנֵן. וּכְשֶׁרוֹאֶה שֶׁהַמַּיִם מִתְחַמְּמִין קְצָת בְּעָמְדָם בַּבַּיִת, יִזָּהֵר לְהַחֲלִיפָם בְּמַיִם צוֹנְנִין [אַחֲרוֹנִים]: (כ) וְאִם יֵשׁ כֹּהֵן וְכוּ׳. הַמְחַבֵּר מַיְרֵי בְּחַלַּת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁאֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת לְכֹהֲנִים בַּזְּמַן הַזֶּה שֶׁכֻּלָּנוּ טְמֵאֵי מֵתִים וְנִטְמֵאת הַחַלָּה וַאֲסוּרָה לְהַאֲכִיל אֲפִלּוּ לְכֹהֵן טָהוֹר, וּלְפִיכָךְ אָסוּר לֶאֱפוֹתָהּ בְּיוֹם טוֹב בְּכָל גַּוְנֵי, וְעַל כֵּן לֹא הִזְכִּיר פְּרָטִים אֵלּוּ. וְהָרַמְ״א מַיְרֵי בְּחַלַּת חוּץ לָאָרֶץ שֶׁאֵינָהּ אֲסוּרָה אֶלָּא לְמִי שֶׁטֻּמְאָה יוֹצְאָה עָלָיו מִגּוּפוֹ כְּגוֹן זָב אוֹ בַּעַל קֶרִי, אֲבָל כֹּהֵן הַטָּהוֹר מִזָּב וּמִקֶּרִי, כְּגוֹן כֹּהֵן קָטָן פָּחוֹת מִבֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד (לא) שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּקֶרִי, (לג) וְגַם מִן הַסְּתָם לֹא רָאָה זִיבָה כֵּיוָן שֶׁהוּא פָּחוֹת מִבֶּן תֵּשַׁע, אוֹ גָּדוֹל שֶׁטָּבַל לְקִרְיוֹ, רַשַּׁאי לֶאֱכֹל חַלַּת חוּץ לָאָרֶץ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּיוֹרֶה דֵעָה סִימָן שכ״ב (ס״ה), לְפִיכָךְ כָּתַב הָרַמְ״א דְּאִם יֵשׁ כֹּהֵן קָטָן וְכוּ׳, דְּאַף שֶׁקָּרָא לָהּ שֵׁם חַלָּה רַשַּׁאי לֶאֱפוֹת אַף בְּיוֹם טוֹב, שֶׁהֲרֵי רְאוּיָה לַאֲכִילָה: (כא) אוֹ גָּדוֹל שֶׁטָּבַל לְקִרְיוֹ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר אַף עַל פִּי (לג) שֶׁלֹּא הֶעֱרִיב שִׁמְשׁוֹ. (לד) וְטוֹב לִזָּהֵר שֶׁיֹּאכַל מִיָּד אַחַר טְבִילָתוֹ וְלֹא יָטִיל מַיִם בֵּין טְבִילָה לַאֲכִילָה, שֶׁמָּא יָטִיל מַיִם חֲלוּקִים אוֹ עֲכוּרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן חֲשַׁשׁ קֶרִי וִיהֵא אָסוּר לֶאֱכֹל חַלָּה זוֹ עַד שֶׁיַּחֲזֹר וְיִטְבֹּל: (כב) שֶׁאֵין מַאֲכִילִין וְכוּ׳. שֶׁאֵין מַחֲזִיקִים אוֹתוֹ כְּכֹהֵן וַדַּאי, דְּדִלְמָא נִתְחַלְּלָה אַחַת מֵאִמּוֹתָיו. וּמִכָּל מָקוֹם לְדִינָא, דַּעַת הָרַב כַּדֵּעָה הָרִאשׁוֹנָה דְּנוֹתְנִין לְקָטָן אוֹ לְגָדוֹל שֶׁטָּבַל לְקִרְיוֹ [שַׁ״ךְ בְּיוֹרֶה דֵעָה סִימָן שכ״ב אוֹת ט׳]. וְכָתַב הַפְּרִי מְגָדִים (א״א סק״ט), וּמִכָּל מָקוֹם לֹא רָאִיתִי לִנְהֹג כֵּן אַף בְּפֶסַח. וּבִמְדִינוֹתֵינוּ יֵשׁ בְּאֵיזֶה מְקוֹמוֹת שֶׁנּוֹתְנִין לְכֹהֵן גָּדוֹל שֶׁטָּבַל לְקִרְיוֹ בְּפֶסַח, וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם שֶׁכָּתַב טַעַם לָמָּה דַּוְקָא בְּפֶסַח הַמִּנְהָג לִתֵּן: (כג) בְּיוֹם טוֹב. שֶׁל פֶּסַח. וּבְבֵאוּר הַגְּרָ״א [א]מְפַקְפֵּק עַל זֶה:

א (א) נוֹהֲגִים וְכוּ׳. מִשְׁמַע דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִנְהָג, וְהַמִּנְהָג נִסְמָךְ (א) מִשּׁוּם דְּאִתְקַשׁ אֲכִילַת מַצָּה לְקָרְבַּן פֶּסַח, דִּכְתִיב (דברים טז ב - ג) ׳וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַה׳ אֱלֹהֶיךָ וְגוֹ׳ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת׳ וְגוֹ׳, וְאָמְרִינַן כְּמוֹ שֶׁשְּׁחִיטַת הַפֶּסַח הָיָה אַחַר שֵׁשׁ, כֵּן עֲשִׂיַּת מַצּוֹת שֶׁל מִצְוָה אַחַר שֵׁשׁ שָׁעוֹת, אֲבָל מֵעֶצֶם הַדִּין הוֹכִיחוּ הַפּוֹסְקִים דְּאֵין לָחֹשׁ לָזֶה, דְּעִקַּר הֶקֵּשׁ נֶאֱמַר לְעִנְיַן אֲכִילַת מַצָּה בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹנָה, שֶׁיְּהֵא זָהִיר לֶאֱכֹל קֹדֶם חֲצוֹת כְּמוֹ הַפֶּסַח שֶׁהוּא נֶאֱכָל עַד חֲצוֹת, וְכַמְבֹאָר לְקַמָּן בְּסִימָן תע״ז (ס״א), אֲבָל לֹא לְעִנְיַן עֲשִׂיַּת הַמַּצָּה, וְעַל כֵּן בְּדִיעֲבַד אִם אָפָה הַמַּצָּה קֹדֶם שֵׁשׁ, (ג) וַאֲפִלּוּ חֹדֶשׁ אוֹ שְׁנֵי חֳדָשִׁים קֹדֶם פֶּסַח וַעֲשָׂאָן לְשֵׁם מַצָּה, כָּשֵׁר: (ב) מַצַּת מִצְוָה. הַיְנוּ הַצָּרִיךְ לוֹ לָצֵאת יְדֵי חוֹבָתוֹ (ג) בִּשְׁנֵי לֵילוֹת הָרִאשׁוֹנִים, אֲבָל שְׁאָר הַמַּצּוֹת אֵין נוֹהֲגִין לִזָּהֵר בָּזֶה: (ג) עַד אַחַר וְכוּ׳. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן ת״ס סָעִיף ג׳ מַה שֶּׁצָּרִיךְ לִזָּהֵר

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ב (כו) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד): (כז) פָּשׁוּט: (כח) אַחֲרוֹנִים: (כט) גְּמָרָא (מו:): (ל) בֵּית יוֹסֵף (ד״ה הלש עיסה) בְּשֵׁם הָרֹא״שׁ (פ״ג סי׳ ו): (לא) חֹק יַעֲקֹב (ס״ק יב) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים, דְּלֹא כְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ז): (לג) אַחֲרוֹנִים: (לג) כַּמָּה אַחֲרוֹנִים: (לד) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ח) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים:

א (א) בֵּית יוֹסֵף (ד״ה אין מתחילין): (ג) אַחֲרוֹנִים, דְּלֹא כְּבַ״ח (ס״ב), וְכֵן מַשְׁמַע בְּבֵאוּר הַגְּרָ״א: (ג) טַ״ז (סק״א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים, דְּלֹא כָּרוֹקֵחַ (סי׳ רפא):

ליקוטי דברי הרב: א] ובשו״ע הרב (סי״ז) נקט שביו״ט של פסח התירו ללוש עיסתו פחות מכשיעור.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah